

1917

Улу

ОКТАБРЬГА
МАК!

1975

АГИТАТОРДЫН
БЛОКНОДЫ • 11

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

№ 11
ноябрь
1975 i.

**КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда
ла агитация бөлүги**

УЛУ ОКТЯБРЬДЫН 58 ЖЫЛДЫГЫ

Советский Союзтын ишкүчиле жаткандары ла прогрессивный бастыра кижилик телекейлик историянын сүрекей жаан керегинин күнин — Улу Октябрьский Социалистический революциянын 58 жылдыгын темдектеп турулар.

Жылдар ээчий жылдар түрген өдүп туру, орус ишмекчилердин ле крестьяндардын улу кереги онбой, там ла жаркынду күйүп туру. Олор В. И. Ленинге башкарткан большевиктердин партиязына баштадып, 1917 жылда октябрь айдын күндеринде жангы бойлорынын колына алала, телекейде баштапкы социалистический государство төзөгөндөр.

7 ноябрь — социалистический революциянын жеңген күни — бистин орооныстын ла телекейдин ишкүчиле жаткандарынын Улу күни болуп үргүлжиге артар. Улу Октябрь кижиликтин историясында жангы өйди — капитализмнен социализмге ле коммунизмге көчөр өйди ачкан.

Совет албаты Улу Октябрьдын 58 жылдыгын темдектеери жаан учурлу өйдө, орооннын бастыра жерлеринде КПСС-тин XXV съездине сый эдип, бүткүл бешжылдыктын ла

бу жылдын пландарын ажыра бүүдүрери учун социалистический мөрөй элбеде көндүккөн өйдө, өдүп туру.

Ишмекчилердин, колхозчылардын ла албатынын интеллигенциязынын мергендү ижинин шылтузында бистин социалистический экономика жаан алтамдарла өдүп туру. Экономиканын өзүминин жаан учурлу өйи өдүп жат. Удабас бис онынчы бешжылдыкты баштаарыс, ол өткөн бешжылдыктардан чек башка болор. Ненин учун десе, ол 1990 жылга жетире ичкери өзүмнин төзөлгөзин салар учурлу. Совет албаты онынчы бешжылдыкта бүүдүретен кезик задачаларды бүүдүрерин бүгүн өткүрип жат. Байкало-амурский магистральды (темир жол) салары башталган, оны бүүдүрерге 6 миллиард салковой акча чыгымдалар. Ол жолды салары 1983 жылда бүүдер. Кара эмес тобракту жерлерде журт хозяйствоны өскүрерине ууландырган иштер өдүп жат. Бу керекке 35 миллиард салковой акча чыгымдалар. Телекейде эн жаан Енисей суу туй буулган, анда Саяно-Шушенский гидроэлектростанция тудулар.

КПСС-тин XXIV съезди анылаган экономический политиканын бастыра бөлүктеринде жаан једимдерге јеткенис. Ол өзүмистин кеминен көрүнүп туру. Албатынын хозяйствозынын төс көргүзүзи — национальный кирелте өткөн төрт жылга 26 процентке көптөгөн. Промышленный производствонын кеми 34 процентке көптөгөн. Анчадала машиналар эдери, химический промышленность ло энергетика сүрекей түрген өзүп туру. Олордын кеми жылдын ла 31—35 процентке көптөп турган.

1971—1974 жылдарда Советский Союзта производство 7,4 процентке көптөгөн, ол өйгө США-да — 4,1 процентке, Англияда — 1,9, ФРГ-де — 3,1, Японияда — 6,1 процентке көптөгөн. Мынан көргөндө, СССР, капиталистический ороондорго көрө, производствонун бийик тебүзин уйадатпай јат.

Јурт хозяйство экономиканын бийик өзүмдү бөлүги боло берген. Өткөн төрт жылга јурт хозяйствонун капиталный вложениезине 100 миллиард салковой акча чыгымдалган. 1975 жылды чотко алза, ол 131,5 миллиард салковой болор. КПСС-тин XXIV съездинин Директивтеринде темдектелгениле болзо, 129 миллиард салковой чыгымдаар керек болгон. Айдын-күннин айалгазы коомой до болуп турган болзо, жылдык текши једимдер јурт хозяйство кирелтелү болгонын көргүзип јат. Сегизинчи бешжылдыктын баштапкы 4 жылына ороон 172,7 миллион тонна аш јуунаткан болзо, бу бешжылдыктын баштапкы 4 жылына 191,9 миллион тоннаны јуунаткан. Јартап айтса, аш иштеп алары 18 процентке көптөгөн. Јуртхозяйственный производствонун текши кеми өткөн төрт жылга 15 процентке көптөгөн.

Онын бастыразы ишкүчиле јаткандардын јадын-јүрүмин јарандырарына ууландыра бир канча иштер өткүрер арга берген. Өткөн төрт жылга товарлардын баазы үч катап јабыздылган. Онон ишкүчиле јаткандар кажы ла жылда бир миллиард 200 миллион салковой астам алгандар.

Јаан иштердин бирүзи ас јал алып турган улустын ишјалын көдүргени болуп јат. Јенүнин 30 жылдыгыла колбой јуунунг вете-

рандарына жеңилтелер эдилген, черүдеги улустың ла газеттердин ишчилеринин ишжалы көдүрилген, интернатта јаткан балдардын ада-эзелерине жеңилтелер эдилген. Мынын бастыразына бир миллиард 700 миллион салковой акча чыгымдалган. Ол КПСС-тин XXIV съездинин Директивтеринде темдектелбеген болгон. Тогузынчы бешјылдыкта ишкүчиле јаткандардын материальный аргалу јадын-јүрүмин јарандырарына 17 миллиард салковой акча чыгымдалган. Ол XXIV съездтин Директивтеринде темдектелгенинен чик јок көп болуп јат. 4 јылга туткан улус јадар туралар јуунын алдында болгон бастыра тураларга түней.

Төрөлистин экономический ийдезин тыңыдарына, онын телекейде тоомјызын көдүрерине Алтайский крайдын ла Горно-Алтайский автономный областьтын ишкүчиле јаткандары јаан јөмөлтө эткендер.

Областьта промышленный продукция эдип чыгарарынын ла садарынын планы 4 јыл 9 айга 101,3 процентке бүткен. Планга үзеери 4,3 миллион салковойдын продукциязы сардылган. Мынын бастыразы иштин арбынын 16 процентке көдүргенинин шылтузы болуп јат.

Государството эт садар план 94 процентке, сүт садар план 97 процентке, түүк — 105,4 процентке, ноокы — 124 процентке леланнын мүүзин садар план 121 процентке бүткен. Быјыл төрөлис планга үзеери бистен ондор мунцентнер эт, сүт, түүк алар.

Акташтагы рудоуправлениенин, 1931 номерлү автоколоннанын, Чамалдагы мехагашхозтын, Турачактагы агашпромхозтын, Эјеганда-

гы совхозтын, Кан-Оозы аймакта «Путь Ленина», «Путь Ильича» колхозтордын ла өскө дө хозяйстволордын ла предприятиелердин коллективтери беш жылдык пландарын өйинен озо бүдүргендер. 1700 ажыра кижиге акты бой-лорынын беш жылдык пландарын бүдүргендер.

КПСС-тин XXIV съездинде айдылганыла болзо, бис озочылдарысты мактаар ла жаан тоомжыга көдүрер, олардын ченемелдерин эрчимдү таркадар учурлу. Мөрөйдө озологон улус сондоочыларга болуш эдер аргалу да, учурлу да.

Совет интеллигенциянын амадулары ишмекчи классла, крестьянство бирлик. Ол социалистический обществонын духовный некелтелерин творчески бүдүргени, совет науканы ла культураны оног ары өскүргени, орооннын производительный ийде-күчин тыгыдарын бастыра бар аргаларла жөмөгөни ажыра партиянын жаңы съездине жарамыкту сый белетеер.

Коммунизмнин строительствозынын жолында совет албатынын бүдүрген керектери жаан, промышленностьты, журт хозяйствоны, культураны өскүреринде, ишкүчиле жаткандардын жадын-жүрүмин жарандырарында олардын жедемдери жаан. Же келер өйдөги задачалардын кеми жаан ла элбек, оны КПСС-тин XXV съезди анылаар. Оны бүдүрери совет ишмекчи класстан, крестьянстводон ло интеллигенциядан чырмайып иштеерин некеер, албаты-калыктын творческий эрчимин көдүрерин некеер.

Эмди жаан задача — кышка белтенери. Промышленный ла саду өткүрер предприятиелер кышка жедеер сырье, одын, строитель-

ный материал, аш-курсак ла промышленный товарлар белетеп алар учурлу.

Колхозтордын ла совхозтордын алдында турган задача государствого быјыл эт, сүт ле өскө дө продукция садар пландарды бүдүрери, общественный малды јакшы кыштардына белетенип алары болуп јат.

Бисте једикпестер эмди де көп болгонында јажыт јок. Кажы ла предприятиде, стройкада, кажы ла колхозто ло совхозто өйди калас өткүретени јоголбой туру. Производственны элбедеринин ле иштин арбынын бийиктеринин тuzаланылбаган резервтери эмди де көп. Арткан эки айга план-јакылталарды ла социалистический молјуларды кыйалта јок бүдүрер керек.

Областытын ишкүчиле јаткандары турган задачаларды кыйалта јок бүдүрерине, совет государствонын ийдезин тыгыдарына, Төрөлистин бастыра албатыларынын бирлигин ле карындаштыгын тыгыдарына белен.

Бистин партиянын ла башкарунын тыш јанында өткүрип турган политиказын коммунисттер, областытын бастыра ишкүчиле јаткандары јылу ла бирлик үнле јарадып ла јөмөп турулар. Советский Союзтын ла социалистический најылыктын бастыра ороондорынын ийде-күчи тыгып, телекейде тоомјызы јаанап турганынын, амыр-энчү сүүген ийде-күчтердин тартыжузынын шылтузында телекейде кату айалгалар јымжаган, албатыларга јеткер јок болоры быжуланган деп, бүгүн айдарга јараар. Бу јанынан јаан алтам јеткер јок болорын јеткилдеери ле өмөлөжип кожо иштеери аайынча текшиевропейский јуун өткөни болгон. КПСС-тин Төс Комите-

дининг, СССР-дин Верховный Советинин ле СССР-дин Министрлеринин Советинин жөбинде мынайда айдылган: «Европанын 33 госуларствозынын, США-нын ла Канаданын башкараачы ишчилеринин историяда качан да болбогон туштажузы телекейлик жаан учурлу керек боло берген. Ол уур айалгаларды жымжадарынын жагы өйин баштаган, амыр-энчү коштой журтаарынын ээжилерин тыгыдарынын, башка-башка общественный стройлу госуларстволордын тен праволу болгоны ажыра колбуларын жарандырар жолдо жаан учурлу алтам болгон».

Жуун једимдү өткөни — КПСС-тин ле совет башкарунын өткүрип турган амыр-энчү сүүген ленинский политиказынын тоомјызы жаанагананынын, партиянын XXIV съезди тургускан амыр-энчүнин Программазынын жүрүмде жаан ийде-күчтү болгонынын база бир жаркынду керези болуп јат.

Совет улус телекейлик айалганы чокум билип, амыр-энчүнин өштүлери тартыжуларын токтотпогонын, уур айалгаларды онон ары жымжадарга турумкай ла чүмдү тартыжу өткүрер керек болгонын јарт билип турулар. Је бис Лениннин темдектеген революционный руламјынын ойгорына, онын чындыгына турумкай бүдүп јадыс. Бу руламјынын чындык ла чике болгонын өй көргүскен де, көргүзер де.

Улу Октябрьский Социалистический революциянын 58-чи јылдыгы эзендик болзын!

Бистин бастыра јенүлеристин оморкодоочызы ла төзөөчизи — Советский Союзтын Коммунистический партиязы эзендик болзын!

БЕШҖЫЛДЫКТЫҢ КАЛГАНЧЫ КВАРТАЛЫ

«Бешҗылдыкты өйинен озо КПСС-тин XXV съездине җарамыкту сый!» деген лозунгту өткөн социалистический мөрөй җурт хозяйствонын бастыра ишчилерин җаан көдүрингиге экелген. Съездке учурлаган социалистический мөрөйдин төс ууламҗызы турган задаларды бүдүрерине кожулта аргаларды тузаланары, КПСС-тин Төс Комитединин партияга, совет албатыга эткен кычырузында тургускан задаларды бүдүрери болуп җат деп, бистин партиянын Төс Комитеди чокумдап темдектеген.

Җурт җаткандар совет албатынын җакшынак күүн-табын — төрөл партиянын съездин җаңы җедимдерле уткыыр күүн-табын оноң ары көндүктирип, КПСС-тин XXV съездине җарамыкту сый белетеери учун социалистический мөрөйдө элбеде туружып турулар. Бу мөрөйдин төс амадузы производствоны элбедеринде аргаларды толо тузаланары, продукциянын чындыйын бийиктедери, иштин арбынын качан да болбогон кемине көдүрери болуп җат.

1975 җылдын төртинчи кварталы тогузынчы бешҗылдыктын калганчы кварталы болуп җат. Онын итогы җедимдү болорынан бүткүл бешҗылдык пландарды бүдүрери камаанду. 1971—1975 җылдарда бистин область государствого 128680 тонна эт, 206304 тонна сүт, 129386 центнер түүк, 2404 центнер ноокы, аңнын 560 центнер мүүзин садар учурлу. Ол

сегизинчи бешжылдыкта сатканынан чик жок көп болуп жат.

Туулу Алтайдын ишкүчиле жаткандары областной партийный организацияга баштадып, КПСС-тин XXIV съездинин жөптөрүн бүдүрерине ууландыра эрчимдү ле мергендү иштегендер деп, темдектеер аргабыс бүгүн бар. Тогузунчы бешжылдыктын государствого эт садар планын область 4 жыл 9 айга 91 процентке, сүттин планын 97 процентке, түктин планын 105 процентке, ноокы садар планы 119,5 процентке, аннын мүүзин садар планы 121 процентке бүдүрген.

1975 жылда баштапкы октябрьда областьтын 7 хозяйствозы малдан алган продукталар садар бешжылдык пландарын бастыра көргүзилер аайынча бүдүргендер. Ол тоодо Карымдагы ла Эжегандагы совхозтор, Кан-Оозы аймакта «Путь Ленина», Кош-Агаш аймакта СССР-дин 50 жылдыгынын, Калининнин ле Лениннин аттарыла адалган колхозтор. Государствого эт садар планын он бир хозяйство, ол тоодо 5 колхоз бүдүрди. Турачактагы, Кайтанактагы совхозтор, Ондой аймакта «Искра» колхоз эн бийик көргүзүүлерге жеткендер.

Өскө дө продукталар садары аайынча жакшынак көргүзүүлерге жеткен хозяйстволор бар. Темдектезе, 17 хозяйство (саар уйларлу 31 хозяйстводон) сүт садар бешжылдык планын бүдүрген. Койлор өскүрип турган 42 хозяйстводон 37 хозяйство түктин планын бүдүрген, ан ла чоокыр ан өскүрип турган он бир хозяйствонин оны мүүстин планын бүдүрген.

«Областьтын колхозторында ла совхозто-

рында койлор өскүрерин жарандырары керегинде» ле «ноокы, тук ле өскө дө продукталар иштеп аларын көптөдөри керегинде» жөптөрдү жүрүмде бүдүрерин жеткилдеп тура, журтхозяйственин органдардын ла хозяйстволордын башкараачылары ла специалисттери областта койлорды ла эчкилерди өскүрерин жарандырарына ууландыра бир канча иштер өткүргендер. 1975 жылдын баштапкы октябрына жетире областтын колхозторы ла совхозторы государствого албатыхозяйственин бешжылдык планга үзеери 7151 центнер тук саткандар, туктин чындыйы бир канча жаранган.

Тогузынчы бешжылдыктын туркунына областта эчкилердин тоозы 53 процентке көптөгөн. Кажы ла эчкиден 23 процентке көп ноокы таралган, государствого ноокы садары 78 процентке көптөгөн. Колхозтор ло совхозтор государствого бешжылдык албатыхозяйственин планга үзеери 470 центнер ноокы саткандар. 1975 жылда государствого ноокы садар план 120,5 процентке бүткен.

Тогузынчы бешжылдыктын производственин программазын бүдүреринде 1975 жылдын социалистический молжуларын бүдүреринин учуры жаан. Бешжылдыктын калганчы жылында областтын хозяйстволоры государствого 26600 тонна эт, 40920 тонна сүт, 25940 центнер тук, ол тоодо 610 центнер ноокы, 11630 килограмм мүүс садар учурлу.

1974 жылдын жайы күйгек болгоны мал өскүрерине коомой салтарын жетирген. Былтыр 1973 жылга көрө эки катапка ас азырал белетелген. Кажы ла условный малга жакшы жылда 5,5 центнер азырал единицага бодолор

азырал белетелип турган болзо, былтыр жүк ле 3,1 центнер азырал единицага бодолор азырал белетелген.

Онон улам областта малдын тоозы астаган. Быжылгы алган бозулар, кураандар, уулактар, чааптар 1974 жылда алылганынан чик жок ас болды.

Жаш мал ас алылганына үзеери көп мал корогон. 1975 жылда мал өскүрери жанынан көп көргүзүлөрис 1974 жылдын кеминен жабыс.

Уурлар болгон до болзо, журт хозяйствонун областной управлениенин, аймакисполкомдордын, колхозтордын ла совхозтордын башкараачы ишчилеринин ле специалисттеринин алдында жаан задачалар туруп жат. Олор 1975 жылдын калганчы кварталында государство продукция садар пландарды бастыра көргүзүлөр аайынча бүдүрерин жеткилдеер, түжүмди жакшы жуунадар, мал кыштадарына жакшы белетенер учурлу.

Общественный мал өскүрер пландарды бүдүрерине ууландыра өткүретен иштердин анылу планын тургузарын ла оны бүдүрерин кажы ла хозяйство өткүрер учурлу. 1976 жыл башталар өйдө областтын хозяйстволорында бир миллион 20 мун кой, 125 мун уй мал, ол тоодо 46,2 мун жоон уй, 47,8 мун жылкы мал, 22,3 мун ан ла чоокыр ан болор учурлу.

Мал өскүрер пландарды бүдүргениле коштой, область төртинчи кварталда государствого 15,3 мун тонна эт, 8,5 мун тонна сүт садар учурлу. Областын хозяйстволоры төртинчи кварталда государствого этке 160 мун кой ло эчки, 25 мун уй мал ла 2 мун жылкы мал садар аргалу.

ПРОФСОЮЗТЫҢ ЦЕХОВОЙ КОМИТЕДИ ЛЕ ОНЫҢ ИЖИ

«Акташтагы рудоуправлениенин металлургический заводынын цеховой комитеди ле администрациязы коллективин ишке тазыктырып турганы керегинде» деп суракты облсовпрофтын президиумы шүүжеле, бу коллективте өткүрилип турган воспитательный ишти жарадып, олардын көрүмжилү ижинин ченемелин дезе профсоюзтардын обкомдоры, райсовпрофтор, фабрично-заводской ло жербойынын комитеттери тuzаланзын деп жөптөгөн.

Металлургический завод — Акташтагы рудоуправлениенин эн жаан бөлүктеринин бирүзи. Ол завод рабочий поселоктон он үч километр ыраак жерде туруп жат.

Заводто иштеп турган улустын ончозы — профсоюзтын члендери. Цеховой комитетте 7 кижиде, онын председателине нөк. Шаповалов П. Ф. тудулган.

Профсоюзный организациянын ижи профсоюзный жуунда жөптөлгөн перспективный план аайынча өдүп жат. Бу планга организационно-массовый ла политико-воспитательный сурактар, производствонун керектери кирип жат, онон башка, ондо профсоюзтын члендери танынан алынган социалистический молжуларын канайда бүдүрип турганын угары көргүзүлөт. Темдектезе, 1975 жылдын перспективный планына мындай сурактар кирген: социальный страхование жанынан комиссиянын ла предприятиенин баштапкы жарымжылдык ла жылдык ижи керегинде за-

водтын начальнигининг отчеды, иштин дисциплиназы керегинде, заводто жеткер жок болорынын ла ишмекчилерди корыыр техниканын ээжилерин бүдүрип турганы керегинде, сыйга чыгарылган акчанын фондын канайда чыгымдаары керегинде, коммунистический иштин мергендүчизи деп мактулу адын ак-чек тудары керегинде ле оног до өскө көп сурактар.

Мындагы профсоюзный жуундар ла цехкомнын заседаниелери өйлү-өйинде өдөт. Кажы ла профсоюзный жуунда ла цехкомнын заседаниезинде чыгарылган жөптөри бичилген протоколдор тургузылат. Онын кийинде ол жөптөр канайда бүдүп турганын цехкомнын председатели жаантайын кату шинжүде тудат. Профсоюзный организациянын ла цеховой комитеттинг ижин заводтын партийный бюрозы башкарып жат.

1974 жылда заводтын партийный жууны профсоюзный иш керегинде цехкомнын председателининг нөк. Шаповаловтын отчедын уккан.

Металлозаводтын коллективи бешжылдыктын туркунына производственный планын жылдын ла ажыра бүдүрип турат. Цеховой комитет заводтын администрациязыла кожо коллективтинг производствотогы ижине, ишмекчилердинг ле служащийлердинг коммунистический воспитаниезине жаан ажару эдедилер.

Өткөн жылда заводты жаңы оборудованиеле жеткилдеер жаан иш өткүрилген, насосный станцияны иштедери башталган, таштанчыларды арутаар сооружение жазалган, ртутьты автоматический урары ла оног до өскө жа-

ныртулар өткүрилген. Бешжылдыктын туркунына заводто иштеп тургандардын тоозы 15 кижиге астаган. Тургуза өйдө заводто, белен продукцияны коштоорынан башка, ончо операциялар механизировать эдилген. Иштин артыны 30 процентке өскөн.

Администрация ла профсоюзтын цехкомы заводтын изобретательдериле, рационализаторларыла жаан иш өткүрип жадылар. Калганчы үч жылдын туркунына 50-нен ажыра рационализаторский предложение эдилген. Производството кийдирилген жүк ле 24 рац-предложениеден 170 мун салковой акча кымакайлалган. Цеховой комитеттин коллективти 9-чы бешжылдыктын пландарын бүдүрерине ууландырылган жаан политический ижи заводты жаан жөнүлөргө экелген.

Металлозаводтын продукция эдип чыгарарынын бешжылдык планы 1975 жылдын 21 июнине 103 процентке бүдүп калган. Тургуза өйдө завод 1976 жылдын март айынын чодына иштеп жат.

Заводтын коллективинин баштапкайыла КПСС-тин XXV съездин бийик жедимдерле уткыры учун аймак ичинде мөрөй башталган. Металлический заводто жеткер жок болорынын техниказынын ээжилерин бүдүрери ле иштейтен жердин санитарный айалгаларын жарандылары жанынан жаантайын жаан иш өткүрилет. Мында кажы ла ишчинин су-кадыгын медицинский шинжүде тудуп жадылар. Рудоуправлиениенин бойында улус эмдейтен профилакторий бар.

Цеховой комитет, администрация ла партийный организация кадрлардын квалифика-

циязын бийиктедерине, иштин дисциплиназын тыгыдарына јаан ајару эдип турганынан улам, улус заводтон баргылабай, мында көп жылдарга улай иштегилеп јадылар. Заводто творческий нак коллектив тӱзӱлгӱн. Ишмекчилердин көп сабазы заводто 10 жылга јуук ла оног до көп жылдарга улай иштегилеп келген. Андыйлардын тоозында заводтын начальниги Г. Н. Захаров, профсоюзтын цеховой комитединин председатели П. Ф. Шаповалов, јаан ченемелдӱ бригадир А. Н. Четырбок ло оног до ӱскӱ нӱкӱрлӱр. Қалганчы эки жылдын туркунына заводто бир де прогул, бир де оройтыш, иштег бойынын табыла јӱре берген бир де учурал болбогон.

Мында јииттерди ишке тазыктырарына јаан ајару эдилет. Заводко келген кажы ла јиитти ченемелдӱ ишмекчилерден кӱстӱлгӱн шеф-наставник ӱредип јат. Темдектеп айтса, јаан ченемелдӱ ртуть ылгаачы С. И. Истратов бойынын профессиязына нӱкӱрлӱр Дубининди, Захаровты, Кроткихти ле ӱскӱ дӱ јииттерди ӱредип салган. Слесарь Я. И. Бжицких бойынын профессиязына М. И. Кравченконы ӱредип алган, кочегар З. Ф. Фогель — Л. С. Евсееваны, оног до ӱскӱлӱри.

Металлозаводтын коллективинде бастыра бригадалар ла кажы ла ишмекчи социалистический мӱрӱйгӱ кирижип, бойларына бийик социалистический молјулар алынып турулар. Олордын алынган молјуларын кееркедилген доского бичийле, кызыл толукта ла заводтын служебный кыбында иле кӱрӱнер јерге илип салгандар. Мӱрӱйдин ӱдӱп турганынын кӱргӱзӱлери база ол доского ло стенгазетте бичилет.

Заводтын партийный ла профсоюзный организацияларынын јуучыл печатный органы — «Молния» деп газет — јаантайын ойлү-өйинде ле јакшы тематикалу чыгып јат.

Кажы ла ишчи алынган молјузын канайда бүдүрип турганын цеховой комитет күнүн сайын шинжүлөп көрүп јат. Бригадалардын ортодогы социалистический мөрөйдиг итогтары бир айдын бажында көрүлип јат.

Кажы ла ай башталарда, бригадирлерле, партийный ла профсоюзный активле јуун өткүрилет, анда өткөн айдагы иштин итогтары көрүлет, келер айда бүдүрер иш пландалып јат.

Мөрөйдө баштапкы јер алган бригадаларга ла ишмекчилерге сый берилет, олардын эрчимдү ижи керегинде бичилген «Јуучыл листоктор» ло «Молниялар» чыгарылат.

Заводто коммунистический иштин мергендүчизи деп ат ададары јанынан јылдын сайын јаан иш өткүрилип јат. 1974 јылда заводто коммунистический иштин мергендүчизи деп ат аданган 41 кижиге болгон, олардын тоозынан 5 ишмекчиге бу ат баштапкы ла катап адалган. Тургуза өйдө заводтын ишмекчилеринин 85 проценти — коммунистический иштин мергендүчилери. 1973 јылда дезе коммунистический иштин мергендүчизи деп мактулу ат-нере металлургический заводтын бойына берилген.

Заводто политический ле экономический үредү јакшы тözөлип, занятиелери бийик идейный кеминде өдүп јат. 1974 јылда экономический үредүнин кружогында 27 кижиге, коммунистический иштин школында 29 угаачы үренген.

Je андый да болзо, цеховой комитеттин ижинде бир кезек једикпестер бар болгонын темдектебеске болбос. Цеховой комитет социальный страхование јанынан комиссиянын ижин, общественный контролерлордын ижин уйан башкарат. Ишмекчилерди ле служащийлерди, анчадала јииттерди, физкультура ла спортло заниматься эдерине тартып аларына ла профсоюзный активти үредерине ајаруны јеткилинче этпей јат.

Тургуза өйдө цеховой комитет партийный организацияга башкартып, Советский Союзтын Коммунистический партиязынын XXV съездине уткуй алынган бийик социалистический молјуларын јенүлү бүдүрип саларга бастыра бар арга-күчин салып, эрчимдү иштегилеп јат.

И. Ефременко.

КӨРГҮЗҮЛҮ АГИТАЦИЯНЫ ЭЛБЕДЕ ТУЗАЛАНЫГАР

Идеологический иштинг көп жүзүн бүдүмдерининг ортозында көргүзүлү агитация элбеде таркаган ла сыраңай элбек калык-јоннын ортозына јайылгандарынын бирүзи болуп јат. Ол иштинг ле јадын-јүрүмнинг бастыра јаан учурлу алтамдарына ајару эдип, олорды бойынын эп-аргаларыла улуска јартап, кажы ла кижини эбиреде болуп турган айалгаларды јарт билип аларына болужып, ол керектерде туружарына кычырат. Көргүзүлү агитация элбек јартамалду иш бүдүрип, бистинг партиянын ла Советский башкарунын ич ле тыш јанындагы политиказын эл-јонго јартаарына, экономиканын, науканын ла культуранын өзүмин, социалистический мөрөйдинг једимдерин элбеде көргүзерине, кижининг идейный ла нравственный кеберин төзөөрине јаан болужын јетирет. Кыскарта айтса, көргүзүлү агитация бистинг жүрүмистинг бастыра јандарын элбеде көргүзип, јадын-јүрүмди, онын төзөлгөзин — ишти там ла јарандыраарына кычырат.

Эмдиги көргүзүлү агитацияда иштинг бастыра бүдүмдери, советский улустын общественно-политический жүрүмининг бастыра алтамдары көргүзилет, социалистический ороондордын карындаштык өмө-јөмөлү ижи, буржуазный идеологияга удурлажа тартыжу, телекейде амыр-энчү болорын јеткилдеери учун тартыжу, базынчыкта јаткан албатылардын национально-јайымданар тартыжузы

көргүзүлөт. Көргүзүлү агитациянын тематикасы сүрекей элбек. Оңдо орооннын экономикалык ле социалыно-политический өзүминин тос задачалары — иштин арбынын бийиктедерин түргендедери, общественный иштин једимдерин элбедетени учун тартыжу — јаан учурлу јерде туруп јат.

Көргүзүлү агитация кажы ла предприятие-нин, стройканын, колхозтын ла совхозтын, организациянын ла учреждениенин ижине ле јүрүмине терен шинеп, олардын коллективтеринин күнүн сайын өткүрип турган ижине ле јадын-јүрүмине јаан болужын јетирер.

Бүгүниги күнде бүдүретен тос ишке учурлалган политический лозунг, јараштыра јазалган плакат, панно, иштин ле јүрүмнин тос некелтелерине келиштире эдилген стенд, кажы ла једимди јарт көргүзип турган «молниялар», стеной ло световой газеттер, фотовитриналар ла оңоң до өскө көп-көп көргүзүлү материалдар улуска бу өйдө бүдүретен тос политический ле хозяйственный иштердин учурин түрген ле чокум јартап, ол иштерди бүдүретен јолдорды көргүзип јат.

Көргүзүлү агитация эл-јонды политический ле хозяйственный задачаларды бүдүрерине кычырып, бийик једимдерди көргүзип, озо чыл улусты мактап турганыла коштой, једик-пес-тутактарды илезине чыгарып, јалјыр јүрүмдү ле коомой иштү улусты критикалап, иштеги једикпестерди јоголторына, эл-јоннын јадын-јүрүмине каршулу керектерди јолдон јайладарына болужат.

Өдүп јаткан бешјылдыкта областьтын көргүзүлү агитациянын бир кезек бүдүмдери элбеде тузаланылган. Анчадала партиянын

XXIV съездинин тургускан задачаларын элбеде пропагандировать эдерине көргүзүлү агитация жакшы тuzаланылганын темдектеер керек. Областын бастыра аймактарында, бастыра журттарында, предприятиелеринде, колхозторында ла совхозторында, организацияларында ла учреждениелеринде партиянын XXV съездинин жөптөрүн пропагандировать эдерине учурлалган көргүзүлү агитацияга жаан ажару эдилген. Оныла коштой областын, аймактардын ишкүчиле жаткандарынын, промышленный предприятиелердин, колхозтордын ла совхозтордын коллективтеринин алдында бешжылдыктын кажы ла жылында ла беш жылдын туркунына кандый задачалар бүдүрөтенин көргүзип ле оларды ойинен озо бүдүрерине ишмекчилер ле колхозчылар кандый молжулар алынгандарын көргүзип турган паннолор, стендтер жазалган, ол молжуларды ак-чек бүдүрерине кычырып турган плакаттар ла кычырулар бичилген.

Кажы ла жылда бүдүрген иштин једимдери аайынча бийик көргүзүлөргө једип алган улус предприятиенин, колхозтын ла совхозтын, аймактын, областын Күндүлү досколорында, портретный галереяларында, фото-витриналарда, стеной ло световой газеттерде ле «молнияларда», типографияда кепке базылган көп тоолу плакаттарда, Күндүлү бичиктерде көргүзилген.

Социалистический мөрөйдө коллективтердин алынган молжулары, ол молжуларды бүдүреринде једип алган једимдер Көргүзүлү досколордо, анылу плакаттарда, мөрөйдин бюллетеньдеринде элбеде жарлалган.

Бу бешжылдыкта бистин партиянын жакыл-

таларын элбек калык-јонго јартаарына ла ол јакылталарды областьтын ишкүчиле јаткандары канайда бүдүрип тургандарын көргүзөрине учурлалган көргүзүлү агитациянын идеяно-политический учуры ла художественный кеми кезем јаранган. Майма, Турачак, Қош-Агаш ла база да өскө аймактарда көргүзүлү агитацияны элбеде тузаланарына јаан ајару эдилгенин темдектеер керек.

Областьтын промышленности, јурт хозяйстводо ло социально-культурный строительстводо 9-чы бешјылдыктын туркунына једип алган једимдеринде көргүзүлү агитациянын үлүзи база бар деп айтса, јастыра болбос. Ненин учун дезе, јакшы төзөлгөн көргүзүлү агитация улусты олардын алдында турган чокум задачаларла таныштырып, оларды бүдүреринде једип алган једимдерди ле једикпестерди күнүн сайын көргүзип, ийде-күчти ле ајаруны иштин кажы бөлүгине ууландыратанын јартап јат. Мынызы дезе улусты једимдерди там элбедерине, једикпестерди түрген јоголторына кычырат.

Једимдерге сүүнбес, једикпестерге кородобос кижии јок. Кажы ла кижии иштин көргүзүлерин јарт билип турган болзо, ол бойынын билгирлерин, ийде-күчин кажы өйдө кандый керекке ууландырарын чокум билип турары јарт.

Орооннын экономиказы ла социально-культурный строительствозы јылдан јылга элбелле тыгып турганыла колбой көргүзүлү агитациянын учуры база элбейт.

Тогузынчы бешјылдык божоп јат. Орооннын, ол тоодо Туулу Алтайдын, ишкүчиле јаткандары бу бешјылдыктын пландарын ла

бойларына алынган бийик молжуларын ойиненг озо бүдүрерге ле партиянын XXV съездин бийик једимдерле уткыырга амадап, бийик көдүрингилү ле јаан эрчимдү иштегилейт.

Бистинг областьта бу бешјылдыктын пландарын ойиненг озо бүдүрген предприятиелердин, колхозтордын ла совхозтордын тоозы күнүн сайын көптөп туру. Акташтагы рудоправлениенинг, 1931 номерлү автоколоннанын, Курайдагы ГРЭ-нин, «Алтайводстройдын» ПМК-зынын, Чамалдагы мехагашхозтын, Қараторбоктогы агашпромхозтын, Майма аймакта Қарымдагы ла Ыныргыдагы совхозтордын, Шебалин аймакта Эјегандагы совхозтын, Қан-Оозы аймакта «Путь Ленина» колхозтын, Қош-Агаш аймакта СССР-дын 50 јылдыгынын адыла адалган, Лениннин адыла, Калининнин адыла адалган колхозтордын ла көп тоолу цехтердин, бригадалардын, фермалардын ла бөлүктердин коллективтери, бүдүн јарым муннан ажыра ишмекчилер ле колхозчылар бойларынын бешјылдык пландарын ойиненг озо бүдүргилейле, эмди планга үзеери продукция берип турулар.

Эмди бу арткан эки айда 9-чы бешјылдыктын пландарын толо бүдүрерине ле партиянын XXV съездине учурлалган социалистический мөрөйдинг тебүзин тыгыдатанына тузаланар керек. Шак бу өйдө јербойындагы партийный организациялар анчадала оперативный көргүзүлү агитацияны элбеде тузаланарына ајару эдер учурлу.

Оныла коштой јербойындагы партийный организациялар аймактарда, областьта ла

крайда көргүзүлү агитациянын выставка-зына белетенерине, ол көрү-конкурстарга идейный ла художественный кеми бийик материалдар ийерине кичеemel эдер учурлу.

Ол выставкaлар аймактарда 1975 жылдын ноябрь-декабрь айларында, областьта 1976 жылдын январь айында, крайда март айда өткүрилер деп темдектелген.

Көргүзүлү агитациянын выставкaлары «Партиянын пландары — албатынын пландары» деген кычырулу өткүрилер. Выставкaлардын төс амадузы көргүзүлү агитациянын идейный ла художественный кемин бийиктедерине, онын ишкүчиле јаткандарды коммунистический күүн-тапту эдип таскадар учурын тыгыдарына, партиянын XXV съездинин материалдарын пропагандировать эдерин бийик кемине көдүрерине ууландырылган.

Выставкaлардын задачазы — көргүзүлү агитациянын эн артык бүдүмдерин тузаланарындагы озочыл ченемелдерди јууры ла таркадары.

Көргүзү агитациянын материалдарынын бу көрүлеринде областьтын бастыра предприятиялери, колхозторы, совхозторы, организациялары ла учреждениелери туружар учурлу.

Выставкaларга ийетен материалдар элден озо бийик идейно-художественный учурлу ла јадын-јүрүмнин төс сурактарыла колбулу болор учурлу. Анда партиянын тыш ла ич јанындагы политиказын, Европада јеткер јок болоры ла өмөлөжөри јанынан Совещаниин материалдарын пропагандировать эдип турган, амыр-энчү учун тартыжуга, улусты социалистический интернационализмге үредип турган материалдар болорына ајару эдер ке-

рек. Социалистический мөрөйдиг једимдерин ле озочыл улусты, КПСС-тыг XXV съездине учурлалган иштинг вахтазынын јенүчилдерин көргүзип турган материалдар ла көргүзүлү агитациянын өскө дө элбек бүдүмдери выставкаларда толо көргүзилер.

Јербойындагы партийный организациялар көргүзүлү агитациянын бу бешјылдыкта јазалган эн артык бүдүмдерин выставкаларда көргүзерине белетеп тура, КПСС-тин XXV съездининг материалдарын түрген ле элбеде пропагандировать эдетениниг ле оныла колбой көргүзүлү агитацияны канайда төзөйтөнининг перспективный пландарын эмдештейин темдектеп аларына кичеемел эдер учурлу.

Келер бешјылдыктын пландары бу бешјылдыктыынанг чик јок элбек ле јаан болорын ајаруга алып, бастыра организационно-массовый, политический иштерди, ол тоодо көргүзүлү агитациянын средстволорын, партиянын XXV съездининг тургускан задачаларын јенүлү бүдүрерине ууландыратаны јербойындагы партийный, советский, профсоюзный ла комсомольский органдардын агару задачазы болор учурлу.

А. Сабашкин.

КОММУНИСТТЕР ҮРЕНГИЛЕЙТ

Баштапкы октябрдан ала марксистско-ленинский үредүнинг школдорына ла семинарларына жүрүп турган миллиондор тоолу советский улустын — коммунисттердин ле партийный эместердин занятиелери башталган. Быжылгы үредүлү жыл бистинг партиянын ла бастыра советский улустын жүрүминде жаан учурлу ойгө — КПСС-тинг XXV съездине белетенер тужына келижип јат. Бу ойдө анчадала жаан учур партийный ла экономический үредүге келижет. Пропагандисттер занятиелерди јилбилү ле бийик кеминде өткүрерине бар эп-аргазын тузаланып, программный материалды јадын-јүрүмнин керектериле колбоп турар учурлу.

«Учы-учында бистинг ичкери барар јолыктын ончо ууламјыларында төс учурлу једимдер ишкүчиле јаткандардын идейный бүдүмјизинен, политический күүн-табынын кеминен камаанду» — деп, КПСС-тинг Төс Комитединин Генеральный качызы нөк. Л. И. Брежнев Москванын Бауманский округынын избирательдеринин алдындагы куучынында айткан.

Партиянын бу ээжилериле башкарынып, Туулу Алтайдагы партийный организациялар, ол тоодо Барагаштагы ан өскүрер совхозтын Марининсктеги фермазынын партийный организациязы, политпросвещениенин жаңы үредүлү јылын баштап ийдилер. Ферманын коммунисттери экономический билгирлердин тө-

зөлгөлөрүн экинчи жыл үренип жадылар. Пропагандист болуп бу фермада коммунист Василий Иванович Подгасов канча-канча жылдарга улай иштеп келген.

Пропагандист жаңы үредүлү жылдын занятиезин коммунизмди төзөөр өйдө политический үредүниң жаан учуры керегинде кире сөстөн баштаган. Онон «Колхозтордо ло совхозтордо иштин арбыны» деп теманы жартаарына көчти. Ол иштин арбынынын ээжизин жартап, производстводо онын учуры керегинде куучындады, учында теманын материалын совхозтын бүгүңги керектериле колбоды. Бу баштапкы занятиеде «Социалистический хозяйстводо экономиканын ла иштин арбынынын учуры» деп тема аайынча кинофильм көргүскени угаачыларды сүреен сонуркатты. Социальный ла политический жадын-жүрүмде социалистический строй капиталистический стройдон аңыланып, онон чик жок артык болгонын угаачылар фильмнен бойлоры көрүп билгилейт. Социалистический хозяйство план аайынча өзүп жаранып турганынан улам, ондо капиталистический хозяйстводогыдый кызаландар ла, ишжөктор до, өскө дө кыйыншыралу айалгалар болбой жат деп, пропагандист мында ок жартады.

Капиталистический стройдо капиталисттер ишмекчилердин күчин жип, производстводон алган ончо кирелте акча-жөөжөни мензинип, сүреен байыгылап жат — деп, пропагандист фильмниң кадрларын онон ары толгоп тура жартады. — Социалистический стройдо дезе кижжи кижинин күчин жийтени чек жоголгон, мында ишкүчиле жаткандардын иштеп бүдүргенин бастыра общество, иштеп турган улус

тузаланат. Фильмди көргүзип божойло, пропагандист жербойындагы совхозтын керектерине көчти: «Бистин ижисте жакшы једимдерле коштой, бир кезек једикпестер де бар. Совхозто продукциянын бойына турар баазы, эскидеги ле аайынча, бийик, ненин учун андый дезе, производство бар резервтер јеткилинче тузаланылбай јат. Бисте эмдиге ле ишке оройтып, прогул эдип, иштеер ойди калас өткүрип турган учуралдар бар. Совхозто бар механизация толо тузаланылбай јат, онон улам иштин арбыны јабыс кеминде артканча».

Производствонун тузалу ла кирелтелү болотонун тыгыдарына биске нени эдер керек? — деп, нөк. Подгасов онон ары айтты. — Биске иштин дисциплиназын онон ары тыгыдып, неме керексибестерле, шүүлтези сондогондорло, аракызактарла тартыжар керек. Партиянын Төс Комитединин «КПСС-тин XXV съездин јозокту уткыыры учун социалистический мөрөйди элбедери керегинде» деп јөптө тургузылган задачаларды јенүлү бүдүрерине коммунисттер ле бастыра ишкүчиле јаткандар арга-күчин ууландырар учурлу.

Бу пропагандисттин ижинде ајарып көргөдий база бир эп-арга — ол өдүп турган материалын јаантайын жербойынын керектериле колбоп турганы.

Бийик идейно-теоретический билгирлү пропагандисттин мындыј јозокту ижиле, онын занятиени јилбилү эдип өткүрер јүзүн-башка эп-аргаларыла таныжып, өскө пропагандисттерге онон үренерге де јараар. Ненин учун дезе, марксистско-ленинский теорияны үре-

нер тужында оны јадын-јүрүмнин сурактары-
ла колбобой, жагыс ла теориязыла таныш-
тырарын партия жаратпай јат. Кандый да
предметти үренер тужында биске оны јадын-
јүрүмнин айалгалары ажыра партийный,
классовый јанынан јартап, кажы ла угаачы-
ны коммунистический күүн-тапту эдип, оло-
рдың патриотический ле интернациональный
көрүм-санаазын тазыктырар задачаны бүдү-
рерге кичеенер керек.

Кажы ла партийный организация пропа-
гандисттерге керектү болужын јетирип, оло-
рды үредүге керектү болгон не ле немеле јет-
килдеер учурлу. В. И. Лениннин адыла адал-
ган Московский заводтын ла Ивановский
камвольный комбинаттын идеологический
активи эткен «Пропагандисттер — бешјыл-
дыкка» деп кычырулу движениеге јөмөжип,
оны оног ары элбедерге партийный организа-
циялар бар арга-күчин салар учурлу.

Анайдарда, партийный просвещениенин
үредүзин төзөмөлдү башкарары бистин пар-
тийный комитеттердин ле баштамы партий-
ный организациялардын эн каруулу задача-
ларынын бирүзи болуп јат. Политический
үредүни качан да болзо јадын-јүрүмнин прак-
тический керектериле колбоп турар керек,
ненин учун дезе, пропаганда ла јүрүмнин
некелтелери бирлик болгоны бистин практи-
ческий де ижисте, коммунизмди төзөйтөн
јашөскүримди де тазыктырарында јаан је-
нүлерге јединер арга берер.

Н. Модоров.

АНГОЛАНЫҢ КЕЛЕР ӨЙИ УЧУН ТАРТЫЖУ

Социальный ичкери өзүмнинг јолы — так јол эмезин, телекейде өдүп турган керектер кажы ла исторический өйдө бир ле аайынча ичкери барбай, булгакту, ары-бери бурылышту өдүп турганын калганчы өйдө болгон керектер база керелейт.

Јер-телекейдинг кезик јерлеринде айалга амыр-энчү демократический өзүмге сүрекей жарамыкту болуп турган болзо, кезик јерлерде реакция, ол тоодо фашистский бүдүмдүзи де, бажын там тыгыда көдүрип туру.

Эмдиги өйдө фашизм көп јерлерге јайылып, элбеде таркаар аргазы јок, је ол түнгей ле фашизм болуп, јартап айтса, империалистический реакциянынг эн казыр, чек кижикүүни јок бүдүми болуп артып јат. Эки јыл мынанг озо Чилиде албатынынг башкарузын антарала, јанды колго алган Пиночеттин хунтазынынг кебери шак андый. Је јангыс ла Пиночет фашистский ээжилерди тургузарга албаданып турган эмес. Национальный јанынанг бирлик ле кемненг де камааны јок болуп алала, бойынынг ороонында социально-экономический кубулталардын программазын бүдүрери учун тартыжып турган Анголанын албатызына јүзүн-јүүр буудактар эдип турган империалистический ийде-күчтер база фашизмди тыгыдарга албаданып турулар.

Ангола — Африканын түштүк-күнбадыш бөлүгинде турган јаан эмес госуударство. Онын јери 1246700 кв. километр, анда 6 мил-

лионго шыдар улус јуртап јат. Ангола алдында Португалиянын колониязы болгон. 1951 жылдан бери ол Португалиянын «талай ажыра јаткан провинциязы» деп адалар болгон, оны Португалиянын президенти тургускан генерал-губернатор башкарган.

Португалияда 1974 жылда 25 апрельде революция болгон кийинде Анголага, Португалиянын өскө дө колонияларына чылап ок, кемнен де камааны јок болор право берилген. Онын камааны јок болорын быјыл 11 ноябрьда јарлаар деп темдектеген. Мындый јаан учурлу керекти өткүрерине белетер өйгө Анголанын төс городында Луандада удурум башкару төзөлгөн, ого Лиссабоннын чыгартылу кижизи ле јайымдалары учун үч жүзүн движененин чыгартылу улустары кирген.

Бу үч движененин эн ле тоомјылу болуп, албатынын көп сабазынан јөмөлтө алып турганы — Анголанын јайымдаары учун албатынын движенези (МПЛА). Ол ороонын колонизаторлордон јайымдаары учун тартыжуны 1956 жылдан бери өткүрип турган сок јангыс чындык патриотический организация болуп јат. Анголанын јайымдаар национальный фронт (ФНЛА) ла Анголанын кемнен де камааны јок болоры учун национальный Союз (УНИТА) деген организациялар бир тушта генерал Спиноланын баштапкыйыла төзөлгөн. Олорды орооннын түндүк јанында јаткан бир кезек ук албатылар, көп јер ээлеп турган байлар, бир тушта Португалиядан көчүп барган јамылулар ла алдында Португалиянын охранказынын (ПИДЕНИН) ишчилери јөмөп јат.

Португалияда 1974 жылда болгон революциянын кийинде онын колониялары болгон ороондорды жайымдаар иш башталган ойдө бу эки организация МПЛА-га удурлажа тартыжу баштаган. Олор МПЛА-ны жүзүн-жүүрлөп жабарлап, «МПЛА слердин жөөжөгөрдү айрып алар», «МПЛА ончо серквелерди жемирп салар» деп, улусты коркыдып турган. Мындый жабарлашты ФНЛА-ла кожо алдында Португалиянын охранказында иштеген улус, көп жер ээлеп турган реакционерлер баштаган. Жабарлаштан неме болбосто, олор МПЛА-нын турган жерлерине жуу-жепселдү табарулар эдип, улустарын өлтүрерин тынгыткан.

Олордын мындый жеткерлү кылыктарын Анголанын элбек калык-жоны жаратпаган. Андый да болзо, Заирден ле Китайдан жаан жөмөлтө алып турган бу национальный фронттын жеткерлү ижи эмдиге токтобогон. Анголанын төс городынан 300 километр жерде турган Кармон деп городто ФНЛА-нын жаан отрядтары туруп жат. ФНЛА-нын чыгартылу кижизи, удурум башкаруунун премьер-министри, Киншасса жаар кача береле, эмди Анголага жаан черүлү келерим, жартап айтса, жуу-жепселдү табару эдерим деп, кекенип туру.

Гвинея-Бисау, Острова Зеленого Мыса ла Мозамбик кемнен де камааны жок ороондор болуп алгандар, Анголага мындый айалгага жедерине көп буудактар эдилеп жат. Империалистический ийде-күчтер, анайда ок телекейдеги жаан монополиялар, Анголаны колдорынан ычкынар күүндери жок, ненин учун дезе, бу ороон стратегический жанынан жаан учурлу жерде туруп, ЮАР-ды Африканын бир кезек ороондорынан ажыттап жат. Ого үзеери,

Анголада нефть, темир, алмаз ла оног до
өскө казып алар немелер көп.

Анголада колониализмнен айрылары жаны-
нанг иш өткүрерин буудактап турган база бир
канча шылтактар бар: алдында ПИДЕ-де
иштеген улустыг көп сабазы Национальный
фронттыг черүзине кожулып алган, көп жер
ээлеп тургандар бойлорынын колониальный
черүзин төзөп болбой салала, база бу Фронт-
ты жөмөөр боло бергендер. Португалиянын
Анголада турган черүлеринин кезик офицер-
лери база ФНЛА-нын жаны жаар жайылып
турган.

Империализм ФНЛА-га ла УНИТА-га жө-
мөнп, Анголада айалганы бойына тузалу
эдип аларында жаан једимге једип албай јат.
Онын черүзи јуу-јепселдү табарулар эдип,
јуулажып та баштаганынан неме болбогон.
МПЛА-нын башкараачызын — Агостинью
Нетоны өлтүрерге ченешкенинен мөр болбо-
ды. Национальный фронтты албаты-јон жөмө-
бөй барган, ненин јучун дезе, онын черүзи ак-
ту улусты өлтүрип, тоноп јат, башкараачы-
лары дезе аш-курсакты, алмазтарды, алтын-
ды баалап садып јат. Орооннын түндүк јанын-
да јаткан улус алдында бу Фронттыг жаан жө-
мөлтөзи болгон болзо, эмди олор до туура
көргөн.

Империалистический ийде-күчтер Ангола-
да албатынын јанын тургузарына буудак
эдерге, МПЛА-ны јоголторго, онойып Порту-
галиянын бойындагы да демократический ий-
де-күчтерге жаан согулта эдерге амадап јат.

Луандада калганчы өйдө јуу-согуштар бо-
лордо, Национальный фронттыг башкараа-
чылары башка-башка ук албатыларды ча-

гыштырарга, орооннын түндүк жанындагы чыккан-өскөн улустардан башка улусты ончозын кырып өлтүрзин деп кычырган. Анголаны жайымдаары учун движение (МПЛА) дезе башка-башка укту улустар өштөшпөзин деп кичеенип, албаты-калык ортодо жартамалду иш өткүрип, бойынын политический амадуларын жартап жат. Португалиянын бойында чындык демократический ийде-күчтер МПЛА-ны узактан бери жөмөп турганын база айдар керек.

МПЛА 19 жылдын туркунына тартыжып, жаан једимдерге једип алган. Колонизаторлорло јуу-јепселдү уур-күч тартыжуны јангыс МПЛА өткүргенин Анголанын албатызы ла телекейдин ак санаалу ончо улустары билер. 1961 жылда ФНЛА-нын башкараачылары колонизаторлордын табарузынан коруланарга керектү јуу-јепселди улуска баалап сатканын, МПЛА дезе ол өйдө мылтык-јепселди улуска тегин үлегенин орооннын түндүк жанында јаткан крестьяндар ундыбаган. МПЛА-нын болужыла јайымдалган кийнинде улус медицинский болушты јалы јокко алар, балдарын дезе школдо база јалы јокко үредер боло бергенин олор база јакшы билер.

Эмдиги өйдө МПЛА-нын ла ФНЛА-нын ийде-күчтери бой-бойларына удурлашканча. Је јайым учун, национальный бирлик ле кемнен де камааны јок болоры учун јана баспастан тартыжып турган ла албатынын жөмөлтөзине тайанып, турган тартыжаачыларды јенер арга јок деп, история көргүзет. Анголанын албатызынын озочыл бөлүги болуп турган МПЛА шак анайда јана баспастан тартыжып турган ийде-күч болуп јат. Кемнен де камаа-

ны јок болоры, орооннын јери бүдүн болорын јеткилдеери, бастыра албатыны бирлик эдери, албатынын чындык демократический јанын тургузары, ишкүчиле јаткандардын јилбүлерин корулаары, национальный экономиканы орныктырары, аграрный реформа өткүрери, ороонында индустриализация өткүрери, колонизаторлордын тургускан ээжилерин јоголторы, ончо улусты јалы јокко үредүле, медицинский болушла јеткилдеери — МПЛА-нын программазынын төс ээжилери андый, бу ээжилерди Анголанын ишкүчиле јаткандарынын көп сабазы јарадып ла јөмөп јат.

Мынан көргөндө, Анголада айалга ондолып, амыр-энчү ле ичкери өзүм учун тартыжып турган ийде-күчтер јенер деп иженер арга бар.

Н. Модоров.

ТУУЛУ АЛТАЙ БАШТАПКЫ ОРУС РЕВОЛЮЦИЯНЫНГ ЖЫЛДАРЫНДА

1905—1907 жылдардагы революция бойынын социальный учуры ла бүүдүми аайынча буржуазно-демократический революция болгон; тартыжунын эп-аргалары, оны ишмекчи класс башкарганы аайынча ол пролетарский революция болгон. Бу революция империализмнинг өйинде, буржуазия бойынын революционный учурын жылытып салган, историянын ичкери барып жаткан жолында дезе революциянын геройы ишмекчи класс боло берген өйдө болгоныла аныланып жат.

Россияда, Күнбадыш Европадагы ороондорго көрө, революциянын бажында буржуазия эмес, пролетариат турган. Туулу Алтайда, өскө дө национальный жака жерлерде чилеп ок, албатыны социальный базынчыктап турганына национальный базынчык кожулган. Каан жагынын колониальный политиказынан улам ишкүчиле жаткан алтай улус түрөп, жоксырап, табынча кырылып короп брааткан болгон. Анайдарда, мында да, Россиянын өскө дө жерлеринде чилеп ок, каан жагын жаратпайтан шылтактар көп болгон.

Революциядан озо Туулу Алтайда революционный ишти Бийсктинг ишмекчилери, Барнаулдан ла Сибирьдинг өскө дө жаан городторынан келип турган политический ссылкадагы улус өткүргендер. Олор өскө революционный пропагандала коштой политический листовкалар, ол тоодо социал-демократический листовкалар таркаткандар.

Гектографка кепке базып көптөткөн, «Орус социал-демократический ишмекчи партиянын Барнаулдагы группазы» деп кол салган баштапкы листовкалар Алтайда 1903 жылда таркадылганы эмди јарталды.

Баштапкы орус революциянын жылдарында листовкалар анчадала көп таркаган. Јаңыс ла Бийск городто типографияда кепке базылган јүс муннан ажыра листовкалар таркадылганы ол жылдардагы каан јаңынын органдарынын документтеринде айдылган. Ол листовкаларды ноябрь — декабрь айлардагы јаан јармаркаларда крестьяндарга таркаткан. Көп листовкаларды орус-япон јуудан јанган солдаттар алып келген.

Алтай улустын ортодо иштеп турган орус миссионерлер Туулу Алтайдын јурттарында политический листовкалар көптөй бергенинен чочып, калак-кокуй, орус революциянын күкүрти Улалуга (эмди Горно-Алтайск) јетти, бу јерге јажытту бичиктер өдүп келди деп өрөлөй јаандарына јетиргендер.

«1905 жылда 17 октябрьдагы кааннын манифестин јарлаган кийнинде бистин јака јерлерге јүзүн-башка јайымдар једип келдилер... Бастыра агару керектерге јөпсинбей, каан јаңын јаратпай турган листовкалар, брошюралар ла прокламациялар табылып келди. Бу коркушту јеткерлү јажытту литератураны революционерлер деремнелер сайын тартып, јажыт јогынан улуска үлөп турулар. Манифест чыккан кийнинде, бистин граждандар бойлорын каан јаңынын алдына кандый да молју јок деп бодой бердилер» — деп, миссиянын отчедында айдылган.

Туулу Алтайда листовкалар таркаганы јаңыс

ла миссионерлерди коркыткан эмес. Ол иш каан жаңынын жербойындагы улусын база сүреен шакпыратты. Оймондо орус эмес улусты башкарар управанын старостазы Көксуу-Оозында флоттон жанган матрос Савватий Чеканцев цензурадан жөп жокко типографияда кепке базып көптөткөн листовкаларды лавказында садып турганын туткан, одуска шыдар андый листовканы лавканын ээзине өскө жерден (байла, Бийсктен) ийе берерде, Савватий Чеканцев башка-башка журттардан келген улуска үлөп берген деп, 1906 жылда 28 февральда Бийский уездтин исправниги губерна-торго жетирген.

Улалу журтта көп улусту баштапкы митинг 1905 жылда 8 ноябрьда болгон деп, Томский университеттин преподаватели П. З. Курускановтын статьясында айдылган. Волостьтын писари Юдалевич ол митингте ороондо өдүп турган жуундар ла митингтер, революционерлердин өскө дө ижи керегинде куучындаган. Волостьтын писарин ээчиде митингте үредүчилер Блинов ло Косвинцев куучын айдала, полициянын ижин жаратпай, каталажкада отурган улусты тургуза ла айылдарына жандырзын деп митингте турушкан становой приставтан некегендер.

Албаты-калыкка политический айалганы жартаарында андый митингтердин учуры жаан болгон. Онон улам Туулу Алтайдын орус ла алтай улусы Россиянын ишмекчилеринин тартыжузына Улалуда албатынын баштапкы түймеендериле каруу берген. Бу түймеендерде орус-япон жуудан жанган солдаттар анчадала эрчимдү турушкан. 1906 жылда эки январьда Улалунун улусы оромдорго чыгып түймеген.

Беш күннинг бажында озор катап ла жуулы-жала, Россияда кааннын бойын, жербойында губернаторлордын, полициянын ишчилеринин кылыктарын жаратпай, кере тўжине жуундаган. Каан жангынын политиказын деремнеде приставтын ла урядниктердин болушчылары — журт старосталар өткүрип турганын крестьяндар жакшы ондоп тургандар. Онын учун «Жууннын учында улус Улалу журттын старостазын тудуп алала, улустаг карын жип амтажыганы, жоннын алдына өскө дө жаман керектери учун жүк тынду эдип согуп салгандар» деп, ол керекти көргөн кижинин айтканы бар.

Оног старостадан очин алып алган улус пристав Чертковтын айылы жаар барган. Жербойындагы полициянын бу начальниги он жылдын туркунына Туулу Алтайдын улусына көп жаманын жетирген. Кер-мар улус оны тудуп алган болзо, ого коомой болор эди. Же пристав керектин аайын сезип, чөл жаар кача берген.

Ол өйдө Улалуда болгон өскө революционный керектер каан жангына удурлаштыра Туулу Алтайдын ишкүчиле жаткандарынын баштапкы элбек тартыжузы болгон, же андый керектер жангыс ла Улалуда болгон эмес.

Каан жангын жаратпаган жуундар ла митингтер Туулу Алтайдын өскө дө журттарында болгон. Ондой журтта бир кезек крестьяндар жуулып, каталажканы оодоло, анда отурган бир кижини чыгарып ийгендер. Чаргы-Оозы (Черный Ануй) журтта общественный жүрүм тынгыган. Алдында бу журт политический калын уйкуда болгон, 17 октябрьдагы манифест чыккан кийинде ойгонып баштады деп, «Сибирьдин жүрүми» газеттин 1906 жылда 8 февральдагы номеринде айдылган. Эмди митинг-

тер көптөди. Калганчы митингте журт улус старостадан ла писарьдан каландар керегинде отчет некеген деп, газет бичиген.

Баштапкы орус революциянын жылдарында Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандары классовой тартыжуны тыгыдып, жүзүн-башка каландар төлөөринен мойноп, албан иш бүдүрбей тургандар. Алтайский духовный миссиянын ол жылдардагы отчетторында алтай улус сөс укпай барды деп айдылганы бар. Темдектезе, Чопош журттын алтайлары жүзүн-башка албан иштерден кыйыжып, керек дезе миссионерлердин покосторын ла кыраларын айрып алар керек дежип тургандар.

Анчадала орустарла јангыс деремнеде журтаган кресттү улустын кылыктары куулган. Олор орус крестьяндардын сүмезиле церквенин албан ижин бүдүрбей, калан төлөбөй, казнанын агажын башбилинип кезип турулар деп, Алтайский духовный миссиянын 1907 жылдагы отчедын да айдылган.

Каан јангынын јербойындагы органдары Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандарынын революционный тартыжузын туй баскан. Көп улусты полиция түрмелеген. Орус үредүчи А. Косвинцевти Пермский губернияга ссылгага ийген. Алтай үредүчи Чевалков Степанды ижинен јайлаткан. База бир үредүчи—М. И. Ялбачев Туулу Алтайдан качып аргаданган.

Анайда 1905—1907 жылдардагы баштапкы орус революция Туулу Алтайдын да ишкүчиле јаткандарын каан јангына удурлажа тартыжуга көдүрип, олардын политический сескирин тыгыдарына јөмөлтө эткен.

С. Пахеев.

Экономический школдын үренеечилерине болушту?

«Колхозтордо ло совхозтордо пландар тургузары» деген тема аайынча практический үредү өткүреринин

п л а н ы

Үредүнинг амадузы: хозяйствонун ичбойында пландар тургузарынын системазыла таныжары, хозяйствонун бөлүктөринин пландарын тургузарына таскадары.

Үредүде бүдүрер иштер

1. Хозяйстводо перспективный, жылдык ла оперативный пландар тургузарынын системазыла таныжар.

2. Уйлар өскүргенинен алар валовый ла товарный продукциянын кемин чотоп алар, хозяйствонун бөлүгінде кыралайтан јердин кемин агылап алар.

Бу задачаны бодоорына керектү тоолор:

Үүрдин жылдык обородында тургузылганыла болзо, бөлүкте бир жылда, орто тооло алза, 400 уй турар, уй малдын текши тоозы 850 тын. Кажы ла уйдан бир жылда 2100 килограмманг сүт саап алар. Малданбас эткен чарларды ла кунајындарды (380 тын) государствого этке садар. Бозу чыгар тужында 24 килограмм бескелү болор, кажы ла бозу-

нын бескези конокко 650 граммнан кожулар.

Уйларды үренделтеринин ле бозулар алар планда тургузылганыла болзо, бу жылда 430 бозу алылар. Кажы ла бозуга бир жылда 2,3 центнер сүт ичирер. Бозуларга ичиргенинен өскө сүтти государствого садар.

Жыл башталарда, бастыра уй малдын текши бескези 3040 центнер, телчиткен торбоктордын текши бескези 1045 центнер болор. Кунајындардын ла чарлардын бескези кожулганын, текши тооло алза, 1165 центнер болор. Жылдын учында хозяйстводо арткан уй малдын тирүге бескези, текши тооло алза, 3165 центнер болор.

Кыралайтан јердин кемин анылаарына керектү тоолор:

Быјылгы түжүмнен белетеген азыралдан эзендеги түжүмге јетире мынча кирези азырал керек болор:

Аш	4200 ц
Өлөң	3400 ц
Салам	1700 ц
Сенаж	3800 ц
Силос	25500 ц
Јажыл азырал	28600 ц
Свекла, турнепс	3000 ц

Хозяйство өлөң чабар јеринен 1900 центнер өлөң, 21500 центнер јажыл азырал белетеп алар. Быјыл хозяйство кажы ла гектардан 20 центнерден аш, көп жылдарга ла јангыс жылга өзөр 20 центнер өлөң, 8 центнер салам, 40 центнер сенаж, 120 центнер силос, 150 центнер свекла ла турнепс, јажыл 100 центнер азырал (өлөң) алар учурлу.

Методический јакылталар:

Таныжарга мындый пландар керек: беш-жылдык оргхозплан (бар болзо); совхозтын бөлүгинин жылдык производственный планы; јаскы иштин, аш јуунадарынын пландары; хозрасчетло иштеп турган бригадагы айлык эмезе кварталный пландар. Үредү өткүреринен бир канча күн озо үренип турган улуска ол пландарды береле, пландардын төс ууламжыларын үредүде айдарына белетензин деген јакару берер. Ого үзеери үренип турган улустын бирүзине мындый јакару берер: хозјайствонун ичбойында пландар тургузарынын системазынын схемазын тургуссын.

Тургускан задачаларды бүдүрерден озо мындый иштер өткүрер:

1. Саайтан сүттин текши тоозын чотоор.

2. Государствого садатан сүттин кемин чотоор. Озо баштап, бозуларга ичирерге канча кирези сүт керек болорын чотоор.

3. Үүрдин обороды аайынча эт иштеп аларын тирүге бескези аайынча чотоп алар, ол государствого садар эттин кемин анылаар арга берер. Этке садар кажы ла малдын бескезин анылап алала, оны этке табыштырар малдын тоозына катаптап ийер.

4. Үүрдин обороды аайынча чотоп, канча кирези эт иштеп аларынын планын анылап алар (ого кожулта беске ле јаш бозулардын бескези кирер). Онын расчедын мынайда тургузар: малдын жылдын учындагы бескезине государствого этке саткан малдын бескезин кожор, кунајындарга ла төнөјиндерге кожулган бескени ого база кожор, је онын суммазынан малдын јыл башталардагы тек-

ши бескезин ле бозулардын ла торбоктордын текши бескезин айрып ийер.

5. Азырал культуралардын ла аштын кыразынын кемин агылап аларга керек болуп турган азыралды кажы ла гектардан алар тўжүмге үлеп ийер. Је өлөн чабар јерлерден алатан азыралды керек болуп турган азыралдын текши тоозынан айрып ийер керек.

В. Липокурова.

БАЖАЛЫКТАР

Улу Октябрьдын 58 жылдыгы	1
Беш жылдыктын калганчы кварталы	8
Профсоюзтын цеховой комитеди ле онын ижи	12
Көргүзүлү агитацияны элебеде тузаланар	18
Коммунисттер үренгилейт	25
Анголанын келер өйи учун тартыжу	29
Туулу Алтай баштапкы орус революциянын жылдарында	35
Экономический школдын үренечилерине болушту	40

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 27/X 1975 г. Формат 70×90¹/₃₂.
Уч.-изд. л. 1,5. Усл. п. л. 1,6. Тираж 877 экз. Заказ 3473.
Цена 4 коп. АН 16386.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36.
Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча